

Saneringsverbond

Onderwerp: Beheercomité 6

Datum: 15/06/2023

Deelnemers:

- Gemeente Zwijndrecht
- Zwijndrecht Gezond
- OVAM
- VMM
- INBO
- Departement Omgeving
- Lantis
- Natuurpunt Waasland
- Bond Beter Leefmilieu
- Common Ground
- Te gast: 3M, ERM (agendapunt 1 en 2)

Beheercomité 6

Agendapunt	Vorbereiding
Goedkeuring verslag zitting 16/05/2023	
Toelichting BBO's: natuurgebieden (actie 28) en Linkeroever (actie 29)	3M/ERM
Toelichting Masterplan	3M/ERM
Actie 11: optimaal gebruik van bestaande programma's en subsidies	Departement Omgeving
Actie 25: Planologisch initiatief	Departement Omgeving
Werking Beheercomité	CGR
Varia: <ul style="list-style-type: none">a) Technische verslagen Lantisb) Saneringsverbond en fusie: gevolgen en garantiesc) Actie 9: Kader vrijwillige overdracht en/of herbestemming van verontreinigde (landbouw)grondend) Actie 3: Lokale preventiewerkerse) Verslag derde en vierde gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek 3M (actie 28 en 29)	

1. Goedkeuring verslag zitting 16/05/2023

Het verslag van 16/05/2023 werd goedgekeurd.

2. Toelichting BBO's: natuurgebieden en Linkeroever

Op vraag van het Beheercomité geeft 3M/ERM een presentatie over de recent ingediende BBO's:

- De studie rond ecotoxicologie is in een voorgaand beheercomité besproken. Er is een saneringsnoodzaak in de natuurgebieden, waarbij de palingbeek prioritair aangepakt moet worden.
- In het BBO van Linkeroever wordt duidelijk dat er ook andere bronnen aan de orde zijn. Dit wordt ook duidelijk in de afbeelding op slide 4.

Na de toelichting werden enkele vragen gesteld:

- Komt er PFAS vrij in de lucht bij het verbranden van PFAS houdende grond bij Indaver?
 - o VMM/Departement Omgeving: Er lopen studies bij Indaver om te onderzoeken wat er uit de schouw komt. We hebben nog geen eindconclusies over deze studie. Dit wordt in kader van de milieuvergunning bekeken. Een verdere timing van deze studies wordt bekeken (Departement Omgeving)
 - o 3M/ERM: Op dit moment hebben we weinig tijd, maar er zijn nog metingen lopende. De hiaten worden ook mee opgenomen in het finale BBO.
- Zijn er extra metingen gebeurd in kader van het BBO? Uit het beeld (slide 4) is het duidelijk dat hoe verder van de site, hoe minder PFAS er in de grond zitten.
 - o 3M/ERM: Niet elk perceel wordt bemonsterd, maar het beeld dat we nu tonen is vrij consistent. Er zijn nog metingen lopende en er zullen ook meer metingen worden uitgevoerd om dit te bevestigen. Een staal per perceel is echter onmogelijk. De hiaten worden ook mee opgenomen in het finale BBO.
 - o 3M/ERM: De koppeling bodem – grondwater kunnen we ook nog geen verder uitspraken over doen. Dit moet nog verder onderzocht worden.
- Is het Vredesbos opgenomen in het BBO rond natuurgebieden of wordt dit meegenomen als recreatie? Welke saneringsacties zijn hieraan verbonden?
 - o 3M/ERM: De uitspraken in het BBO rond natuurgebieden gelden ook voor het Vredesbos. De conclusie van de ecotoxicologie studie is dat er in natuurgebieden een risico is. Alle natuurgebieden zijn onderzocht. Er zijn heel lage concentraties te vinden in de natuurgebieden maar dit kan wel leiden tot doorvergiftiging doorheen de keten. Het is nog onduidelijk hoe we deze gebieden kunnen aanpakken zonder destructief te zijn.
- De bloedresultaten van de jongerenstudie tonen dat er jongeren zijn in Mesele met verhoogde concentraties. Is dit te verklaren?
 - o 3M/ERM: Er is een pluim van het brandoefenterrein in de regio. Het kan ook een indicatie zijn van een bijkomende bron. De gegevens in Kallo waren ook anders. De oorzaak hiervan zou verder onderzocht moeten worden om hier uitspraken over te kunnen doen.
- Hoe zit het met de vervuiling in en naar de Schelde?
 - o 3M/ERM: Voorlopig is daar nog niet naar gekeken. Schelde is een complex gegeven.

Vervolgens werden er enkele adviezen geformuleerd vanuit het Beheercomité:

- Onderzoeken van de impact op de Schelde

3. Toelichting Masterplan

Op vraag van het Beheercomité geeft 3M/ERM een presentatie over het Masterplan. Het masterplan geeft een overzicht van de lopende zaken: waar staat het saneringsproject nu en waar willen we landen. Op de bijhorende slides wordt een overzicht voorzien van de al ingediende en gestarte projecten en de deadlines van toekomstige projecten.

3M heeft de ambitie om alle beschrijvende bodemonderzoeken (BBO's) af te ronden tegen het einde van het jaar. Vervolgens volgt de uitvoering van de saneringsprojecten. De opstart van de prioritaire zones gebeurt ook voor het jaareinde.

3M denkt niet alle deadlines te halen die opgelegd zijn (in sitebesluit/saneringsverbond). Er zijn nog enkele zaken die ontbreken voor het afronden van bepaalde onderzoeken. Ook kan de opstart van de studie in kader van fyto-remediatie en de multidisciplinaire teams interessante input zijn voor de verdere onderzoeken. Als de deadline kan verschuiven, kan het bodemsaneringsplan (BSP) ingediend worden op basis van meer kennis. 3M wil streven naar voldoende gedragen en technisch onderbouwde saneringsprojecten.

Na de toelichting werden enkele vragen gesteld:

- Sanering van de zone 1A heeft een lange doorlooptijd. Kan het BSP bijgesteld worden op basis van nieuwe inzichten?
 - o 3M/ERM: Dit kan aan de hand van een nieuw saneringsproject of wijziging van het huidige project. Grondenwassen zou een goede alternatieve saneringstechniek zijn voor lagere concentraties.
 - o 3M/ERM: Er is wel een capaciteitsprobleem in Vlaanderen voor de grondverwerking. We zijn op zoek naar alternatieven.
- Dit wordt wel een uitdaging rond de communicatie. Gaan er binnen de prioritaire zones geen inwoners willen wachten op nieuwe inzichten?
 - o 3M/ERM: Er zijn vandaag nog heel wat vragen waar we geen antwoord op hebben. We zijn op zoek naar mogelijkheden zonder afgraven. Er gebeuren bijvoorbeeld testen met immobilisatie. Als het BSP ingediend moet worden op 1 oktober hebben we deze ruimte niet. De focus op prioritaire gebieden blijft.
- Hebben jullie zelf geen impact op de snelheid van het onderzoek?
 - o 3M/ERM: Dit hebben we voor een deel niet in handen. Voor een deel van de testen werken we bijvoorbeeld samen met Duitsland. We zijn afhankelijk van de mogelijkheden om grond naar daar te verplaatsen.
- Gebeurt het wassen bij de waterlopen wel ter plaatse?
 - o 3M/ERM: De concentraties in het slib zijn zodanig hoog dat deze verbrand moet worden. Dit ter plaatse gaan verbranden is niet evident. Het doel is om zoveel mogelijk massa uit het systeem te halen.
 - o 3M/ERM: Voor het grondwassen zijn er twee was cycli nodig om de doelstellingen te behalen. Op dit moment zijn er dus verschillende bedrijven die voor ons testen aan het uitvoeren zijn. Van zodra dit een haalbare piste is, willen we dit toepassen in de saneringsprojecten. Echter is de stockage van gronden een probleem. De grondverwerkingsbedrijven hebben beperkte opslagruimte en capaciteit. Ook voor stortplaatsen zijn er capaciteit tekorten.
- Heeft Indaver nog capaciteit over de komende drie jaar? Is de capaciteit van Indaver voor de komende drie jaar?
 - o 3M/ERM: We gebruiken de volledige capaciteit. Het is duidelijk hoe we deze capaciteit willen gebruiken: we geven voorrang aan de meest vervuilde gronden van de prioritaire zones.
 - o OVAM: In kader van de reinigingscapaciteit in Vlaanderen zijn er stappen ondernomen. Er is een aanbod vanuit de grondverwerkers/reinigingsbedrijven om sneller te schakelen: ze zijn bereid om bijkomende investeringen te maken.

- 3M/ERM: De reiniging van de silt rijke grond is niet evident. We moeten bekijken welke technieken, al dan niet in Vlaanderen, goede resultaten opleveren.
- Lantis: Rond de Oosterweelverbinding hebben we te maken met meer zandrijke gronden. Hiervoor kan de standaard wassen gebruikt worden. We hebben een marktbevraging gedaan, maar een leveringsgarantie van tonnages per maand geven is moeilijk.
- OVAM: Met louter een marktbevraging gaan we niet in op dit aanbod. Om tot een gezamenlijke oplossing te komen moeten er garanties gegeven worden aan de grondreinigers. Er is een bereidheid tot investering.
- Kunnen rond deze kwestie concrete afspraken worden gemaakt?
 - Volgende keer volgt een toelichting welke stappen zijn ondernomen. Een afspraak met de sectorfederatie is aan de orde.
 - 3M/ERM: Parallel wordt de haalbaarheid van andere technieken bekeken.
- Jullie stellen een afwijkende timing voor ten opzichte van de afspraken in het sitebesluit. Zal dit op het einde van de rit op hetzelfde uitdraaien?
 - 3M/ERM: Laat het sitebesluit toe om dit verder vorm te geven?
 - OVAM: Sitebesluit is een overeenkomst met de Vlaamse Regering. Hier kunnen we daarover geen uitspraak doen. Indien het engagement op een andere manier ingevuld wordt, moet dit afgetoetst worden met de Vlaamse Regering. Het voorstel dat hier gemaakt is moet geformaliseerd worden.

Vervolgens werden er enkele adviezen geformuleerd vanuit het Beheercomité:

- De afstemming tussen het saneringsproject van 3M en de alternatieve onderzoeken naar saneringstechnieken moet vlot gebeuren en opgevolgd worden
- Om de problemen rond capaciteit voor het opvangen van de vervuilde grond duidelijk te maken, is het noodzakelijk om samen te zitten met de sectorfederatie. Vanuit de grondreinigers zijn er signalen opgevangen dat ze bereid zijn om te investeren mits goede afspraken.
- De voorgestelde timing wijkt af van het sitebesluit. Dit is een overeenkomst met de Vlaamse Regering. Alternatieve timing moet daar ook afgestemd worden.
- Opgegeven termijnen zijn belangrijk. Temporiseren kan enkel als er voor bepaalde zaken (zoals bijvoorbeeld moestuinen) een oplossing kan gevonden worden.

4. Actie 11: optimaal gebruik van bestaande programma's en subsidies

Op vraag van het Beheercomité geeft Departement Omgeving toelichting over de beschikbaarheid van middelen binnen bestaande programma's en subsidies. Er zijn, binnen de huidige programma's, geen mogelijkheid voor het verkrijgen van middelen. Ook is er geen budget voorzien voor het indienen van nieuwe subsidies. De werkmiddelen die onderdeel zijn van het Saneringsverbond zijn wel voorzien en worden ter beschikking gesteld via OVAM. Vanuit het Beheercomité wordt de vraag gesteld of er programma's en subsidies 'op maat' mogelijk zijn.

5. Actie 25: Planologisch initiatief

Op vraag van het Beheercomité geeft Departement Omgeving een korte terugkoppeling over de stand van zaken van het planologisch initiatief. Binnen het Departement Omgeving is GOP aan de slag gegaan met het voorstel van Natuurpunt rond natuurherstel. Het plan van aanpak ligt klaar, bestaande uit een aantal projecten rond natuurherstel (Zwijndrecht en Linkeroever) en het in leven roepen van een uitvoeringsgerichte taskforce. Oorspronkelijk was het idee om dit voorstel op de laatste Vlaamse Regering voor het zomerreces te laten komen.

Echter zijn er nog onduidelijkheden rond budget. Op het Beheercomité van september zal een toelichting gegeven worden door het departement Omgeving om inzicht te geven over de budgetverdeling.

Na de toelichting werden enkele vragen/opmerkingen gesteld:

- Dit initiatief heeft al vertraging opgelopen ten opzichte van de oorspronkelijke deadline in het Saneringsverbond (Q4 van 2022). Nu loopt het opnieuw vertragingen op. Bij de oorspronkelijk timing was er ook nog budget beschikbaar. Het Beheercomité vraagt om voldoende aandacht en snelheid te geven aan deze actie.
- Kunnen wij een zicht krijgen op de verdeling van de middelen vanuit 3M over de Vlaamse Overheid?
 - o Tegen volgende keer bezorgt Departement Omgeving een overzicht van de verdeling over de verschillende beleidsdomeinen.
- Er zijn signalen opgevangen dat INBO zich wil lostrekken van het onderzoek rond fyto-remediatie.
 - o Het onderzoeksteam is nog steeds bezig met het onderzoek. Het is onduidelijk of de middelen enkel vanuit 3M komen of ook vanuit de Vlaamse Overheid.
 - o Het is de bedoeling dat de coördinator van het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken (KIS) zich zal bezighouden met een overzicht te geven van alle onderzoeken en bijhorende budgetten.

6. Werking Beheercomité

Gezien dit het laatste Beheercomité is voor de zomerbreak, wil Common Ground graag enkele zaken consolideren in kader van de werking van het Beheercomité. De afgelopen maanden is er gewerkt aan de opmaak van een structuur om de goede opvolging van het Saneringsverbond te garanderen. Voorgaand aan dit Beheercomité is een nota over deze structuur doorgestuurd naar het Beheercomité. Deze nota bevat zowel een beschrijving van het opvolgingsproces (governance) als de opvolgingstabel om dit proces te ondersteunen.

Vanuit het Beheercomité komen volgende opmerkingen:

- De introductie van de nota is te beperkt. Andere initiatieven, regulier beleid en vergunningen moeten ook vermeld worden;
- De nota is een moeilijk document. Kan dit versimpeld worden?
- Er moet een duidelijk afspraak volgen over de coördinatie en de rapportage. Wie behoudt het lokaal overzicht en kan fungeren als doorgeefluik naar het Vlaamse niveau?
- De samenhang tussen de verschillende acties moet uit de structuur volgen en verwerkt worden in de rapportage. Is er nood aan inhoudelijke coördinatie?

De opmerkingen en vragen worden verder verwerkt. De leden van het beheercomité hebben tot 22/06 de ruimte om bijkomende schriftelijke feedback te leveren.

Daarnaast zijn eerste voorstellen voor de communicatiebouwstenen te vinden op de teams-omgeving. De leden van het Beheercomité dienen tegen 22/06 feedback geven. Daarna wordt de knoop rond de communicatiebouwstenen doorgemaakt met voorzitter en ondervoorzitter.

7. Varia

a. Technische verslagen Lantis

In het auditoraatverslag van de Raad van State (A. 235.867/VII-41.332 V-12-APR, dateert van 28 april 2023) wordt een vernietiging voorgesteld van de conform verklaring van de technische verslagen van maart 2022. Lantis geeft aan dat de technische verslagen na de schorsing niet meer gebruikt worden.

Na de meeting van het Beheercomité heeft BBL bijkomende vragen gesteld aangaande de technische verslagen en hun status daarvan in de actuele werkwijze van Lantis. Op **22 juni** zaten Lantis en BBL samen naar aanleiding van deze vragen Lantis heeft BBL de nodige duiding en toelichting gegeven waarna BBL bevestigde dat ze kennisgenomen heeft en voldoende duidelijkheid kreeg. De presentatie die Lantis heeft gegeven tijdens dit extra overleg wordt toegevoegd.

b. Saneringsverbond en fusie: gevolgen en garanties

Er zijn bezorgdheden rond de potentiële fusie van Zwijndrecht. Er zal ook een lange periode van lopende zaken volgen. Welke garanties kunnen hier op gegeven worden? Hoe kunnen we hierop anticiperen? Gemeente Zwijndrecht benadrukt dat alle engagementen worden overgenomen bij een fusie. Er moet op worden toegezien dat alle engagementen worden aangehouden.

c. Actie 9: Kader voor vrijwillige overdracht en/of herbestemming van verontreinigde (landbouw)gronden

Er zijn onduidelijkheden rond actie 9. Volgend Beheercomité wordt VLM of kabinet uitgenodigd om dit toe te lichten.

d. Actie 3: Lokale preventiewerkers.

Eén van de twee lokale preventiewerkers is opgestart. Een jaarplanning is opgemaakt 3 maanden na start en ligt bij Departement Zorg ter controle. Na goedkeuring van deze planning, zal deze bezorgd worden aan het Beheercomité via mail. Indien gewenst, volgt er een verdere toelichting.

e. Verslag derde en vierde gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek 3M

Op 1 juni ontving OVAM het verslag van het derde en vierde gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek voor respectievelijk Linkeroever en de Natuurgebieden in de omgeving van 3M. De OVAM voorziet om zoals bepaald in art. 40 van het Bodemdecreet binnen een termijn van 60 dagen een uitspraak te doen over 'de aard en de ernst van de bodemverontreiniging'.

f. PFAS-actieplan

Het PFAS-actieplan, visie nota 'Zeer Zorgwekkende Stoffen' en voortgangsrapportage komt op de Vlaamse Regering van 14 juli.